

Kirketukten i Den Evangelisk Lutherske Frikirke

Et historisk riss

Av Terje Solberg

Innledning

Den Evangelisk Lutherske Frikirke (heretter Frikirken) ble stiftet i 1877. Blant de årsaker som lå bak, var også ulike aspekter ved kirketukten. De spørsmålene som dengang var oppe, og den debatt og utvikling kirketuktsforståelsen og -prosedyren har gjennomgått i denne kirke fram til i dag, peker mot i alle fall tre aspekter ved dette saksområde, nemlig:

1. Muligheten for å utøve kirketukt
2. Hvem skal utføre kirketukten
3. Hvor skal kirketukten utøves

Disse tre aspekter, særlig de to siste, berører også en annen viktig problemstilling, nemlig hvem som skal vernes gjennom tukten. Det er primært snakk om tendenser, som ikke er rendyrket hos noen. Det er også her mulig å antyde tre innfallsvinkler, nemlig:

1. *Prestens* - eller de kirkelige embetsbærere i videre forstand - behov for å verne sin egen samvittighet, særlig ved sakramentforvaltningen.

Denne innfallsvinkel kan spores i den argumentasjon som vi finner hos senere omtalte Andreas Høyser og J. St. Munch, og også i enkelte innlegg i den senere tids debatt.

2. Kirkens/*menighetens* behov for å verne seg selv mot alvorlige avvik i lære og liv.

Sterke spor av dette finnes i den generelle argumentasjon om kirkens frihet til og ansvar for egne anliggender som ligger under i de første frikirkelige skrifter, sammen med:

3. Kirkens/*menighetens* sjelesørgeriske ansvar for å tale *den villfarne* til omvendelse.

Dette momentet finnes i de kirkelige bestemmelser helt fra Frikirkedannelsen, og er tydeliggjort blant annet gjennom språkbruk i endringer særlig etter 1971.

Denne artikkelen vil i hovedsak disponeres kronologisk. Hovedkildene er Frikirkens offentlige bestemmelser, slik disse er nedfelt i kirkens håndbøker. De tre nevnte momenter bør imidlertid ligge under i leserens bevissthet i denne gjennomgang. Det viser i alle fall at en tilsynelatende enhetlig begrepsbruk kan ha ulikt teologisk innhold.

Impulser før Frikirkedannelsen

Frikirkedannelsen var et resultat av en prosess med mange til dels nokså ulike premisser. Enkelte av disse berører i særlig grad temaet «kirketukt». Det første synspunktet henger nøye sammen med menighetsbegrepet, og til dels embetssynet, i de kretser som ble sentrale ved kirkedannelsen. Et sentralt anliggende for disse var å hevde at kirken selv, forstått som troens bekjennere, hadde rett og plikt til å ivareta sine indre anliggender, som valg av hyrder, forvaltning av sakramentene, og vern om lære og liv (kirketukt). I disse kretser ble embetet nokså entydig bestemt funksjonalt, kirkens hyrder ivaretok sentrale kirkelige funksjoner for ordens skyld, på menighetens vegne. Frikirkedannelsen må ikke bare forstås som et opprør mot staten som kirkestyre, men i like stor grad en sterk skepsis til folkekirkens muligheter for å ivareta disse anliggender.

For andre er imidlertid et annet anliggende like viktig. Blant de som kom til å gi impulser til frikirkestifterne, finnes blant annet to prester, Andreas Høyser og Johan Storm Munch. Et vesentlig

ankepunkt for begge disse i deres kirkekritikk, var prestens manglende mulighet til å utøve kirketukt, særlig i forbindelse med nattverden.

Andreas Høyer var til å begynne med særlig opptatt av kirketuktens plass i forhold til nattverden, og det i kirkelovene foreskrevne forutgående skriftemål. Han gjennomførte sin egen skriftemålspraksis, med tale for «skriftebørnene» i kirken lørdag morgen, etterfulgt av privat skriftemål og absolusjon for hver nattverd gjest i sakristiet. Han mente at dette var foreskrevet i kirkens forskrifter, og sier at han ikke visste om noen prest som slik som han etterstrebet å overholde nettopp disse¹. I 1867, da han midlertidig bestyrte Bakklandet soknekall i Trondheim, førte denne praksis til full konfrontasjon med de kirkelige øvrigheter, særlig representert ved Trondheimsbiskopen Grimelund. De prekenen han holdt 19., 21. og 23. søndag etter trefoldighet i 1867 vakte oppsikt, særlig den siste. Disse inneholdt en massiv kritikk av både statskirkeordningen og massealtergangen². Høyer ble etter dette av Grimelund plassert som fengselsprest³.

I 1872 utgir så Høyer boka «Kirkelige Vidnesbyrd». Den inneholder prekenene fra Bakke kirke, samt bemerkninger til de mest omstridte av dem. Det mest interessante i denne sammenheng er «En almindelig kirkepolitisk Bekjendelse» i tilknytning til prekenen 23. søndag etter Trefoldighet⁴. Her risser Høyer opp sine anliggender i ti punkter, og redegjør for de kirkeforfatningsmessige grunnsetninger han leser ut av Skriften og de lutherske bekjennelsesskrifter. På basis av dette avvises statskirkeordningen, blant annet fordi den «umuliggjør en gjennomført Kirketugt og krænker saaledes Kirkens Hellighed»⁵. Høyers bok siteres senere i den redegjørelse frikirkestifterne i Arendal utga våren 1877, og må sies å ha gitt bidrag til premisser for den argumentasjon som finnes her.

Også Johan Storm Munch var en viktig premissleverandør. Han ga sine bidrag både gjennom skriftet «Mit Forhold til Statskirken og dens Embede. En Bekjendelse. Med Anhang af Pastor Wettergreen» (heretter «Mit Forhold»), utgitt i Horten i 1875, gjennom artikler særlig i «Luthersk Kirketidende», og gjennom sitt virke i Horten og sine utstrakte kontakter med den kretsen i Arendal som senere førte Frikirkens første forfatning i pennen.

Også for Munch var den manglende mulighet for kirketukt i forbindelse med nattverden tidlig et hovedspørsmål. Dette finnes det spor av allerede før Munch engasjerte seg i det kirkelige reformarbeid. Munch var i 1861 fengselsprest ved botsfengselet i Oslo, mens Lars Skrefsrud satt der. Mens Skrefsrud deltok i nattverden her tre ganger i 1859 og fire ganger i 1860, var han ikke til stede ved de tre alterganger som ble avholdt før han ble løslatt i 1861. Det er sannsynlig at Munch var den som nektet ham adgang, muligens fra en relativt ubetydelig disiplinær forseelse.⁶

I 1869 ble det avholdt et kirkelig møte i Larvik, der Munch holdt et foredrag om «Vor Kirkes Stilling», gjengitt i Luthersk Kirketidende⁷. Foredraget inneholdt vesentlige innvendinger mot statskirkeordningen, og mot de konflikter presten som embetsmann som følge av dette ble ført inn i. Særlig ille er det ifølge Munch at presten «ved Ed er bunden til en Kirkelov, hvoraf en ikke saa liden Deel (især angaaende Kultus og Menighedstugt) dels er gaaen af Brug, dels er ubrugelig, fordi den er utidsmessig»⁸.

Munch har på dette tidspunkt flyttet til Horten. Her innførte han en skriftemålspraksis med sterke likhetstrekk med den praksis Høyer hadde innført i Trondheim. Han utga også et skrift, «Om Skriftemaalet, navnlig i Forbindelse med Nadveren», i 1875, der han begrunner denne praksis. Selv om selve kirketuktsbegrepet ikke er så mye framme i dette skriftet, er anliggendet, mangelen på mulighet for utøvelse av kirketukt i forbindelse med nattverden, tydelig. Nattverden blir altså både for Munch og Høyer selve stedet for problemet med utøvelse av kirketukten. Munchs kirkelige foresatte

¹ «Kirkelige Vidnesbyrd», forord, s. VIII.

² Ibid. s. 171ff: «Paa 23.de Søndag efter Trefoldighed 1867».

³ «Nattverden i Norsk Kirkeliv», s. 251.

⁴ «Kirkelige Vidnesbyrd» s. 316-445.

⁵ Ibid. s. 373.

⁶ Breda, O. C. I artikkelen «Lars Skrefsrud i Bodsfaengselet», *Norvegia Sacra* 1923 s. 206.

⁷ Luthersk Kirketidende (heretter LK), ny rekke, 1, 1869, s. 163ff: «Vor Kirkes Stilling».

⁸ Ibid. s. 169.

grep inn overfor den skriftemålspraksis Munch har etablert, og han fikk heller ikke medhold i et par andre forsøk på å utøve kirketukt i forbindelse med ektevigsel og kunnskapsprøve⁹. Dette endte med at Munch søkte avskjed som prest i 1875.

I den følgende tid pågikk en debatt i Luthersk Kirketidende mellom redaksjonen av bladet og Munch¹⁰. I kirketuktspørsmålet får Munch en viss støtte, men mens redaksjonen setter sin lit til regjeringen, heller Munch mer og mer mot umuligheten av at kirkens ordninger kan reformeres så lenge kirken ligger under staten. Munch hadde på denne tiden også stiftet en fri kirkelig forening på Horten. Han hadde også utstrakt kontakt med andre senere frikirkelige, særlig Paul Wettergreen, som senere skulle bli den første forstander i Frikirken. Disse var sammen på i alle fall to turer til Skottland for å studere presbyteriansk kirkeforfatning, og deltok også sammen på det møtet som regnes som selve utgangspunktet for dannelsen av Frikirken, et møte på Havstad i Arendal i august 1876. I 1877 meldte Munch seg så ut av statskirken. Han startet sitt eget blad «Vidnet» som skulle være «et Organ for den frie Menighedsdannelse som foregaar i vort Land...»¹¹. Det er derfor ikke rart at de frikirkelige regnet Munch som sin mann, og reagerte med skuffelse da han i 1878 av slo et kall fra frikirkemenigheten i Kristiania og senere brøt kontakten med de frikirkelige. I 1877 ble han imidlertid fortsatt regnet som en av deres fremste representanter, og hans skrifter blir flittig benyttet i særlig «Redegjørelsen».¹²

«Redegjørelsen»

«Redegjørelsen» er det vesentligste skriftlige belegg for den tankegang som preget frikirkestifterne i Arendal (og Horten/Moss/Risør). I denne finnes, på tross av den oppmerksomhet som har vært rettet mot kirketuktproblematikken i forkant, relativt lite spesifikt om kirketukten. Og i det som finnes, er impulsene fra Høyer og Munch tydelige. «Redegjørelsen» er imidlertid for øvrig gjennomgående preget av en argumentasjon for kirkens, forstått som troens bekjenneres, rett og plikt til selv å ta ansvar for kirkens liv, både gjennom valg av forstandere og andre ledere, gjennom ansvaret for nådemiddelforvaltningen, og ansvaret for å våke over lære og liv i kirken. Kirketuktsbegrepet er imidlertid nesten fraværende i denne argumentasjonsrekken, men det er likevel denne argumentasjon om kirkens grunnleggende frihet som danner basis for de fleste utsagn om kirketukten i Frikirkens håndbøker.

Noen ansatser finnes imidlertid. «Redegjørelsen» begynner med et riss over utviklingen i Arendal fra fri kirkelig forening til frikirke-dannelse. Det refereres her blant annet til et møte i 1875, der følgende spørsmål var satt opp til diskusjon: «Kan det siges, at Sakramenterne rettelig forvaltes i Statskirken?»¹³ Det svar som ble gitt var: «At saaledes som Kirken nu forvalter Nadveren uden Kirketugt kunde dette ikke erkjendes for *rettelig* Forvaltning efter Guds Ord.» I diskusjonen videre hevdes det at menigheten («det er de Troende») har ansvaret for sakramentforvaltningen som helhet, og at presten i denne sak bare handler som menighetens tjener og på menighetens vegne, «følgelig maatte baade Præst og Menighed tilsammen bære Ansvaret».

Noe senere i «Redegjørelsen» omtales forsøk på å reformere statskirken som system fra reformasjonen og framover, også forsøk på å få innført kirketukt med kirkelige domstoler.¹⁴ Dette omtales som fåfengte forsøk i en statskirke i til dels nokså sarkastiske vendinger. «Ja vi sige: Mon det havde forbedret Kirkens Kaar, om f. Ex. Reformen om Gjenindførelse af Kirketugt ved Menighedsraad havde gaaet igjennem? Tænk Menighedsraad, valgte af Statskirkens Kommune-Menigheder! Jo visstnok havde vi faaet Kirketugt; men vi sige: Ve, ve os arme Læsere, thi det var nok

⁹ «Mit Forhold» - bilagene

¹⁰ LK, 3. rekke, 1, 1875, s. 148ff, 168ff, 182ff, 309ff, 333ff, 341ff, 357ff m.fl.

¹¹ «Vidnet 1877 s. 1.

¹² «Redegjørelse for Arendals og Omegns frikirkelige Forening samt en kort Fremstilling af de Grunde, der har ledet til Dannelsen af et af Staten uafhængigt evang.-luthersk Kirkesamfund.» (heretter «Redegjørelsen»). Arendal 1877.

¹³ «Redegjørelsen», s. 6-7.

¹⁴ Ibid. s. 25

os det var kommen til at gaa ud over.»¹⁵ I et noe senere avsnitt beskrives så de områder som helt og holdent må være underlagt de troende selv, og her nevnes «Læren, Livet, Gudsdyrkelsen, Kirketugten, Styrelsen».¹⁶

Endelig siteres Høyer og Munch og deres klager over manglende mulighet for å utøve kirketukt ved nattverd, ektevigsel og konfirmasjon.¹⁷

«Redegjørelsens» omtale av kirketukten nærmer seg altså problematikken fra flere kanter. Det ene hovedpoenget er muligheten for utøvelse av kirketukt i forbindelse med sakramentforvaltning, konfirmasjon og ektevigsel. Her knyttes det i stor grad tilbake til Munch og Høyer, som primært klaget over *prestens* manglende muligheter i disse tilfellene.

Det andre hovedpoenget er *kirkens* rett til selv å ta hånd om ansvaret for kirketukten, og her presiseres det svært tydelig at dette *ikke* er prestens ansvar, men menighetens som sådan, og at prestens og menighetens rettigheter, og plikter, i denne saken ikke kan skilles.

Vi møter med andre ord to innfallsvinkler som ikke uten videre går sammen, og som også gjenspeiler de vanskeligheter Frikirken har hatt med en klar definisjon av forholdet mellom menighet og embete. Disse to nokså ulike innfallsvinkler både på kirketukten og på det geistlige embete ligger under i den utviklingen som senere har skjedd med Frikirkens bestemmelser om kirketukten som ordning.

Frikirkens håndbøker

Frikirkens første håndbok ble utgitt i 1887, og den foreløpig siste i 1993. Disse 11 håndbokutgaver inneholder kirkens forfatning, reglementer, andre bestemmelser som belyser disse nærmere, samt kirkens ritualer. Forut for dette ligger Frikirkens første kirkeforfatning, som finnes i «Redegjørelsen», i etterkant vedtak sist på Frikirken synodemøte i 1997.

Forfatningen fra 1877 inneholder ordet kirketukt bare en gang, nemlig i § 5 som beskriver oppgavene til menighetens pastor, eldste¹⁸ og diakoner. Her omtales en del oppgaver Eldsterådet utfører på menighetens vegne, men ved omtalen av kirketukten kommer det inn en presisering som bare gjelder her. Det heter: «Det (eldsterådet) har Ret til paa Menighedens Vegne at udelukke fra Nadveren, medens Udelukkelse af Menigheden *kun kan ske med dennes Samtykke paa almindeligt Menigheds møde*».¹⁹

Vi finner her en «gradering» av kirketukten, der utelukkelse fra nattverden må forstås som en mildere, eventuelt foreløpig, grad av kirketukten, som kan utføres av menighetens ordinerte i fellesskap. Ved kirketuktens endelige form, utelukkelse av menigheten²⁰, kreves behandling i samlet menighetsmøte.

I Frikirkens første håndbok, fra 1887, finnes det imidlertid mer utbygde bestemmelser. At muligheten for kirketukt anses som sentral, vises blant annet ved at det har kommet inn et eget avsnitt om dette, plassert rett etter ritualene, men før forfatning og andre bestemmelser. Dette avsnittet er plassert her til og med håndbokutgaven av 1956, og med relativt små endringer.

¹⁵ Ibid. s. 26.

¹⁶ Ibid. s. 27

¹⁷ Ibid. s. 35-37.

¹⁸ Det er her nødvendig å gjøre oppmerksom på at Frikirken opererer med ett kirkelig embete, som omfatter både pastorer/forstandere - språkbruken har her variert noe - og eldste. Ordinasjonsritualet for begge disse grupper har vært det samme. I enkelte perioder har begge grupper nokså konsekvent vært omtalt som eldste, henholdsvis lærende (forstanderen) og styrende. I dag er dette skillett borte i kirkens håndbøker, og tjenestene er prinsipielt likestilte. I dagligtale brukes som regel pastor om menighetens ansatte forstandere, mens eldste brukes om menighetens valgte og ordinerte medeldste, uten ansettelsesforhold. Eldsterådet, tidligere menighetsrådet, omfatter begge grupper.

¹⁹ 1877, Forfatningens § 5. Selve saken er i Håndbokutgaven av 1971 (alle håndbøker heretter: HB+årstall) flyttet til ny paragraf om menighetsmøte med en noe annen ordlyd.

²⁰ Frikirken opererer med «dobbelte medlemskap», og utelukkelse fra menigheten kan både forstås som total utelukkelse fra menigheten - og dette var relativt vanlig i kirkens første år - og som «nedskrivning til «begrenset medlemskap», en medlemskategori som kirkerettslig sett tilhører menigheten, men som ikke har fulle rettigheter, for eksempel stemmerett i menighetsmøte. I dag beskriver «utelukkelse fra menigheten» den sist omtalte «nedskrivning».

Avsnittet angir skriftmessig begrunnelse for kirketukten fra Matt 18,15-20, og beskriver så den prosedyre som følges i en kirketuksak, samt prosedyre for eventuell gjenopptagelse. Ritualet er i sin helhet gjengitt i vedlegg 1. Her vises blant annet de ulike faser i ordningen slik forfatningen av 1877 indikerer, og som ikke er endret i 1887, og det alvor som ligger i gjennomførelsen av ordningen, ikke bare for den det gjelder, men for hele menigheten. I denne håndbokutgaven har det videre kommet inn «Regler for Menighedsraad» (forstanderen og de eldste), der følgende punkter som vedrører kirketukten er tatt inn:

- * «Vaage over Menighedslemmernes Levnet
- * Paamine dem og suspendere dem fra Nadveren i fornødent Fald
- * Overgive Sagen til Menigheden ifølge Math. 18
- * Gjenoptage suspenderede Medlemmer og omhyggelig tage sig af de af Menigheden udelukkede ved Forhør og om mulig personlig Paavirkning»

Det er forøvrig grunn til å merke seg den anmerkning som står til slutt i ritualet, nemlig «Gjenstand for Kirketugt er ikke alene Forargelse i Liv, men ogsaa mod Guds Ord stridende Lære.». Det er god grunn til å anta at denne har kommet inn med bakgrunn i en sak i Arendal menighet, som kan beskrives som Frikirkens første alvorlige krise. Pastor Wettergreen, Frikirkens første forstander og presbyterieformann²¹, hadde mottatt sterke impulser fra blant annet svensken Fredrik Franson, og fra Frelsesarmeen i byen, som ga seg utslag blant annet i mindre vekt på det lutherske læregrunnlag. Han engasjerte seg blant annet sterkt i samarbeid med andre, ikke-lutherske, frikirkelige i Arendal. Det oppsto spenninger med det mer konfesjonelt bevisste eldsterådet i menigheten, som toppet seg da menighetsmøtet i Arendal, etter innstilling fra eldsterådet, i september 1888 besluttet å utelukke et medlem på grunn av offentlig vranglære (syndfrihetslæren)²². Også øvrige medlemmer som hadde latt seg innskrive i Frelsesarmeen ble utskrevet av menigheten. Wettergreen skrev i begynnelsen av november et brev til Menighetsrådet der han sa opp sin stilling og varslet sin utmelding av kirkesamfunnet. Her var et av hovedpunktene at han ikke kunne godta kirketukt på læremessig grunnlag.²³ På ekstraordinært presbyteriemøte samme måned blir han avsatt som presbyterieformann. Med den posisjon Arendal hadde som kirkesamfunnets største og ledende menighet, og Wettergreen som kirkesamfunnets «grunnlegger», er det gode grunner for å anta at dette kan være en årsak til anmerkningens presisering.

Først i Frikirkens håndbok av 1915 skjer det mindre endringer i dette. Den første gjelder kirketuktreglementet, der en setning om at den som er anklaget selv må bevise sin uskyld, er tatt ut. Det er også kommet inn en fotnote til § 4 i forfatningen om hvordan det forholder seg med eldste som blir satt under kirketukt. Det heter:

** For at forebygge misforstaaelser av uttrykket «befindes tro» og hvad dermed staar i forbindelse, bemerkes:*

«Maa en ældste tugtes for synder, da staar han i samme forhold som ethvert andet menighetslem. Naar det gjælder vildfarende lære, henviser Guds ord til overældsteraadets avgjørelse ifølge Ap. Gj. 15. Og naar det gjælder en ældste, som paa grund av manglende betingelser for ældstegjæringen virker til skade for menigheten, kan en saadan ifølge forfatningen fjernes fra stillingen.

I henhold til forfatningens § 7 og 8 kan saken indankes for presbyterium og synode til endelig avgjørelse.»

I fotnotens siste avsnitt omtales også for første gang ankemuligheten i denne type saker. Det er videre tatt inn et nytt punkt i håndbokas «alminnelige bestemmelser» om denne muligheten.²⁴ Selv om det i

²¹ Tilsvaret dagens synodeformann, ettersom det på denne tiden ikke var dannet mer en ett presbyterium

²² Budbærereren (heretter BB) 1888 s. 188f: Eldsterådet i Arendal gir her sin fremstilling av saken

²³ Forhandlingsprotokol nr. 3 for Den evangelisk lutherske Frimenighed i Arendal og Omegn fra den 24. Mai 1886s. 149 - gjengitt i «Prestene Johan Storm Munch og Paul Peter Wettergreen som veiryddere for Den Evangelisk Lutherske Frikirke i Norge». Spesialavhandling MF 1981 (Terje Solberg). Redigert utgave s. 29

²⁴ HB1915, «De paa presbyterie- og synodemøtene fattede almengjældende beslutninger», punkt 17:

dette punktet ikke er presisert at dette dreier seg om kirketuktsaker, er det utgangspunktet for en senere utvikling mot å beskrive en særlig ankeprosedyre i slike saker. Interessant er det også at det i de samme bestemmelser er tatt inn et punkt som beskriver en konkret årsak til mulig utskrivelse fra menigheten, nemlig dersom barn av foreldre som begge tilhører Frikirken lar seg konfirmere i Statskirken²⁵. Det er altså ikke de tradisjonelle adiaforaspørsmål som her bringes inn, men kirketilhørighet. Dette gjenspeiler en dreining i begrunnelsen av kirkesyn i Frikirken fra de forholdene tatt i betraktning relativt moderate uttrykk fra kirkestifterne i 1877, til en til tider nokså bastant overbevisning om at Frikirkens ordninger så og si direkte kan leses ut av det Nye Testamente. Det finnes en rekke artikler, blant annet i «Budbæreren», om den bibelske begrunnelse for Frikirkens presbyterianske kirkeordning, særlig i årene fra 1920 til 1950.

Det er ellers foretatt mer bagatellmessige endringer i tidligere nevnte punkter i «Regler for Menighetsrådet».

Mange av endringene i 1915 bør sees i sammenheng med nye betegnelser på Frikirkens medlemskategorier, som finnes første gang i 1905. Før dette hadde man operert med kommuniserende medlemmer og katekumener. Betegnelsene indikerer noe av tenkningen fra 1877, der man regnet med at mennesker enten var medlemmer fullt og helt og deltok i kommunionen, eller ikke var medlemmer overhodet, dersom de da ikke som barn, eventuelt nyomvendte, tilhørte menighetens katekumenat så og si på vei inn i menigheten. Etter en generasjon hadde dette bildet endret seg, både fordi menighetene hadde fått grupper av medlemmer som ikke passet inn i de eksisterende kategorier, og fordi dissenterloven gjorde det vanskelig å frata mennesker kirkemedlemskap fullt og helt. Innenfor gruppen «katekumener» fantes derfor både menighetens barn, andre på vei inn i menigheten, og mennesker som enten av egen vilje eller ved kirketukt var skrevet ned i denne kategorien. Det var misvisende å bruke katekumenbetegnelsen på disse to siste grupper.

Endringene i betegnelsene på kategoriene fikk tre utslag.²⁶ Den første gruppen, kommuniserende medlemmer, fikk betegnelsen «Nadverberettigede». Dette understreker den nære forbindelse mellom medlemskap og nattverddeltagelse, og at overflytting til en annen medlemskategori ved kirketukt ga automatiske følger for nattverddeltagelsen. Dette understrekes ytterligere ved at den tidligere kategorien «katekumener» deles i to, nemlig «barn», som defineres som barn døpt i menigheten fram til kunnskapsprøveavleggelse, og «ikke nadverberettigede». Denne medlemskategorien beskrives altså nå negativt i forhold til nattverden, som fra begge synsvinkler på kirketukten er det sentrale «sted» for denne. Dette ble også gjenspeilet i den vanlige nattverdpraksis i frikirkemenighetene, der det gjerne enten var et kort opphold mellom gudstjenesten og nattverdfeiringen da de som ikke var medlemmer forlot samlingen, eller at det ble avholdt egne nattverdsamlinger.

I 1922 finner vi et nytt punkt for første gang under «alminnelige bestemmelser», som må sees som en fortsettelse av diskusjonen om medlemskap og nattverd, og som også eksplisitt nevner kirketukten i denne sammenhengen. Det heter her:

«...Guds ord og forfatningen anviser, hvordan kirketugt skal øves. Og her anvises to former. Den sterkeste form er hel utelukkelse og overgivelse til satan. Den anden er utelukkelse fra nadversamfund med menigheten. I det siste tilfælde blir vedkommende at føre blant de ikke-nadverdberettigede og er altsaa uten stemmeret i menigheten, indtil han igjen ved Guds naade kan optas i nadversamfund med dem.

Denne siste form for menighetstugt maa ikke forveksles med den suspension fra nadveren, som menighetsraadet har ret til at foreta under kirketugtssakens behandling.

Synoden forstaar forfatningen saaledes at ethvert stemmeberettiget medlem av menigheten har ret til gjennom menighetsraadet at fremsætte forslag og fremkomme med andragender til presbyterium og synode. Men det ligger i menighetens magt at bestemme om forslaget eller andragendet skal fremmes eller ikke. Dog er en minoritet i tilfælde ikke avstængt fra at faa menighetens avgjørelse prøvet av presbyteriet og synoden.

²⁵ HB1915, «De paa presbyterie- og synodemøtene fattede almengjældende beslutninger», punkt 28.

²⁶ HB1905, Forfatningens §6

Det er menigheten, og den alene, som kan foreta kirketugt og bestemme, hvilken form der skal benyttes.»²⁷

Dette punkt utfyller forfatningens bestemmelser om grensene mellom menighetsrådets og menighetens fullmakter i kirketuktsaker, blant annet ved å skille mellom utelukkelse fra nattverdfellesskapet og en midlertidig suspensjon fra nattverden. Det er verd å merke seg den presisering som ligger i siste avsnitt i punktet om forholdet mellom menighet og embete.

Dette punkt står stort sett med bare redaksjonelle endringer til og med 1956-utgaven av håndboka.

I håndbokutgaven av 1971 er hele avsnittet med «alminnelige bestemmelser» tatt ut av håndboka, og dermed også dette punktet. Mens håndbøkene fra 1905/15 til 1956 gjennomgående ikke inneholder de store endringene, er hele håndboka i 1971 både innholdsmessig og redaksjonelt endret. Dette henger blant annet sammen med en større styringsreform som ble vedtatt samme år, og dette medførte en ny gjennomgang av hele håndboka. I vår sammenheng er det verd å merke seg at medlemskategoriene igjen skifter navn, noe som gjenspeiler reelle endringer, kanskje særlig i nattverdforståelse og nattverdpraksis. De nye betegnelsene er «fullt medlemskap» og «begrenset medlemskap», mens barn beholdes. Ved siden av det som eksplisitt sies om kirketukten, indikerer dette nok et ledd i en prosess mot «åpen nattverd», og mot åpning av nattverdfeiringen for barn under visse forutsetninger.²⁸

Relasjonene til nattverden i medlemsbegrepene er altså borte, og av formuleringene om begrenset medlemskap framgår tydelig at dette ikke bare er en kategori for medlemmer som er utsatt for kirketukt. Det kan også være andre årsaker til at mennesker ikke ønsker å slutte seg til menigheten i fullt medlemskap.²⁹ Videre er selve kirketuktreglementet flyttet lenger bak i håndboka, og den innledende delen, med kirketuktens begrunnelse, er skilt ut og betydelig utvidet. Kirketukten som sjelesorg får en sterkere betoning enn tidligere. For første gang er overføring til «begrenset medlemskap» tydelig uttrykt som den måte vanlig utelukkelse skjer på. I den delen som nå har fått navnet «praktisk ordning» er det ikke store saklige endringer. Det er imidlertid tatt inn regler for habilitet og ankeprosedyrer. Også ellers er språket noe mildnet flere steder. Videre er tidligere formuleringer om kirketukten i forfatningsparagrafen om eldste flyttet og tatt inn i en ny paragraf om menighetsmøtet noe omarbeidet.

Forfatningsreformen i 1971 må også sees i sammenheng med et omfattende arbeid med Frikirkens skrift- og kirkesyn som nådde sin avslutning ved vedtak om «Ordet og Kirken. Den Evangelisk Lutherske Frikirkens skrift- og kirkesyn» på synoden i 1968. Dette markerte på mange måter en avslutning av en periode der kirkeordningen nokså detaljert ble lest direkte ut av NT. Erklæringen fastholder imidlertid at det finnes visse prinsipper som er vesentlige for kirkens ordning, og som kan begrunnes skriftmessig. I vår sammenheng er det interessant at kirkens mulighet for å utøve kirketukt fastholdes som et slikt prinsipp. Det settes i en klar sammenheng med nådemiddelforvaltningen, «ansvaret for nådemiddelforvaltningen er pålagt kirken som helhet»³⁰.

Perioden etter 1970 har vært preget av et kontinuerlig og omfattende endringsarbeid med kirkens ordninger. Dette gjenspeiles også i håndbøkene, og etter 1971 ble det ikke utgitt innbundet håndbok før i 1993. En foreløpig utgave kom imidlertid i 1987. Kirketuktsordningen har i denne utgaven endret navn til «Vern om lære og liv», fortsatt med «Kirketukt» som en forklarende parentes, mens ordningen forøvrig ikke er endret. I håndboka av 1993 er begrepet «Kirketukt» helt ute av overskriften, og hele reglementet er innledet med et avsnitt kalt «Vern om lære og liv i forkynnelse og sjelesorg», gjengitt i sin helhet i vedlegg 2³¹. Et hoveddrag i endringene fram mot denne utgaven er nettopp en videre betoning av kirketukt som sjelesorg, og en nedtoning av utelukkelsesaspektet. Dette er forøvrig utdypet videre, særlig det sjelesørgeriske aspektet, i en uttalelse fra Frikirkens synodestyre

²⁷ HB1922, «De paa presbyterie- og synodemøtene fattede almengjældende beslutninger», punkt 19.

²⁸ Dagens ordlyd i denne bestemmelsen er: «Menighetene bør gjennom dåpsopplæringen legge til rette for at de barn som ser sammenhengen mellom tro på Jesus Kristus og nattverddeltagelse, kan få delta i nattverden. Menigheten må inkludere barna i menighetsfellesskapet, og en viktig del av dette fellesskapet er nattverden.» HB1993, s. 58.

²⁹ HB1971, forfatningen, § 4

³⁰ «Ordet og Kirken», «Om vårt kirkesyn», punkt II.2.

³¹ I vedlegget er inntatt de endringer som ble vedtatt av synoden 1997.

til menighetenes eldsteråd våren 1996³². Dagens ordlyd er helt omarbeidet, men to av den første håndboks bestemmelser finnes igjen. Det gjelder både skillet mellom midlertidig suspensjon og full utelukkelse fra nattverden, og mellom hvilket organ i menigheten som kan gjøre endelige vedtak i slike saker. Det foreløpige påhviler eldsterådet, mens det endelige skal godkjennes av menigheten. En debatt om dette på synodemøtet i 1997 førte til enkelte endringer som gjorde dette enda tydeligere.

Noen oppsummeringer

Det er naturlig nok vanskelig å si noe eksakt om omfanget av kirketukten i Frikirkens menigheter. Slike saker omtales sjelden offentlig, og skriftlig kildemateriale er relativt sparsomt, og i hovedsak fortrolig. Protokollene fra Frikirkens eldste menigheter viser imidlertid at ordningen var i bruk, og det kan synes som den viktigste årsaken til bruk av ordningen var forsømmelse av menighetens gudstjenester. Det finnes imidlertid eksempler også på tukt på grunn av konkrete etiske feiltrinn, og her kan det nok leses ut en viss endring i sakenes art som følger en dels tidsmessig, dels geografisk betinget holdning til tradisjonelle adiafora. Som vist i eksempelet Wettergreen har ordningen også vært praktisert mot vranglære. En analyse av dette på bakgrunn av et så tilfeldig kildetilfang vil imidlertid måtte få et sterkt preg av antagelser.

Dagens debatt i Frikirken må sies å følge de samme linjer som vi finner i hele Frikirkens historie. Det fastholdes at muligheten for å utøve kirketukt er et vesentlig prinsipp for en kirke. I synet på hvem som primært skal utføre kirketukten, og om denne først og fremst er å forstå som nedskrivning i medlemskap eller nattverdnekt, kan det derimot spores noe ulike syn. Også her er imidlertid det skriftlige kildematerialet sparsomt. De vurderinger som framkommer, bygger derfor primært på min egen oppfatning av de synspunkter som har kommet fram på særlig Frikirkens synodemøter og predikantmøter de siste 10-15 år. Ut fra den utvikling som er påvist av kirkens ordninger gjennom dens offentlige bestemmelser, kan følgende antydning til konklusjon synes rimelig:

Selv om prestens rolle var sterkt betont hos enkelte av de personer som la vesentlige premisser for frikirkedannelsen, gjenspeiler den første forfatning og de første håndbøker at kirken selv, forstått som troens bekjennere, ble sett på som det sentrale, og at kirketukten ble oppfattet som menighetstukt. Med et menighetssyn som innebærer at menigheten kan avgrenses, og at dens medlemmer derfor kan vite hvem som er medlemmer og hvem som ikke er det, blir en kirketukt som ikke i sterk grad involverer den samme menighet svært problematisk. Det er her vesentlig, og har også vært presisert i debatten om denne ordningen, at dette forutsetter en bekjennelseskirke, og at det dermed ikke kan være tale om noen vanlig demokratisk flertallsavgjørelse. I debatten etter 1971 har det vært foreslått og hevdet at kirkens ordinerte kan og bør ha videre fullmakter på menighetens vegne enn det som har vært nedfelt i kirkens bestemmelser. Dette kan blant annet synes å ha sammenheng med at Frikirken i denne perioden har rekruttert relativt mange pastorer fra særlig Den norske kirke, og fra organisasjoner og sammenhenger med en annen betoning av lederskapets rolle, ofte med en viss karismatisk profil. I debatten kan det synes som innflytelse med bakgrunn i tradisjoner som enten betrakter menigheten som folkekirke, som umuliggjør den myndighet som i Frikirken har tilligget den troende menighet, eller til dels har vært preget av et svakere eller manglende menighetsbegrep kombinert med en sterkere vekt på et sterkt åndelig lederskap, har ligget bak mye av argumentasjonen i retning av overføring av myndighet fra menighet til kirkelig embete. Om dette er en riktig observasjon, viser det at synet på og praktiseringen av kirketukt henger nært sammen med menighetssyn og embetssyn, herunder forståelse av ordinasjonen. På basis av dette må det kunne hevdes at Frikirkens seneste vedtak på dette saksområdet, som innebærer en fastholden av de vesentligste prinsipper fra kirkens stiftelse, også innebærer en bekreftelse av det menighetssyn som uttrykkes svært tydelig i de skrifter som foreligger fra tiden rundt Frikirkens stiftelse.

³² «Omsorg for den enkelte, - og for menigheten. En betenkning om ordningen for vern om lære og liv.». Uttalelse fra Frikirkens synodestyre 1996.

Kilder

- «Haandbog for Frimenigheden». Kristiania 1887.
- «Haandbog for Den norske evang. luth. Frikirke». Kristiansand S. 1899.
- «Haandbog for Den norske evang. luth. Frikirke. 3die forandrede Oplag». Kristiansand S. 1905.
- «Haandbok for Den norske evangelisk-lutherske frikirke. 4de forandrede oplag». Kristiania 1915.
- «Haandbok for Den norske evangelisk-lutherske Frikirke. 5te forandrede oplag». Moss 1922.
- «Håndbok for Den norske evangelisk-lutherske Frikirke. 6. reviderte oplag». Moss 1933.
- «Håndbok for Den norske Evangelisk Lutherske Frikirke. 7. reviderte oplag». Oslo 1942.
- «Håndbok for Den Norske Evangelisk Lutherske Frikirke. 8. reviderte opplag». Oslo 1956.
- «Håndbok for Den Evangelisk Lutherske Frikirke i Norge. Vedtatt av Synoden 1971». Oslo 1971.
- «Den Evangelisk Lutherske Frikirke. Forfatning og reglementer. Organisering og oppbygging». Godkjent av synodestyret i 1987. Oslo 1987.
- «Bekjennesskrifter, Forfatning og reglement. Med kort historisk riss. Med endringer, sist av Synoden 1993». Oslo 1993.
- Breda, O. C.: «Lars Skrefsrud i Bodsfængslet» i *Norvegia Sacra* 1923.
- «Budbæreren», Organ for Den Evangelisk Lutherske Frikirke i Norge
- «Den norske evangelisk-lutherske frikirke gjennom 75 år». Utgitt av Synoden. Oslo 1952.
- Gulbrandsen, Birger: «Nattverden i Norsk Kristenliv». *Norvegia Sacra* 1948.
- Høyer, Andreas: «Kirkelige Vidnesbyrd», en Redegjørelse». Molde 1872.
- «Luthersk Kirketidende» 1868-1878. Kristiania.
- Munch, Johan Storm: «Hvorfor er jeg udstødt af Synagogen?». *Dagbladet*, 2/6 1877.
- Munch, Johan Storm: «Mit Forhold til Statskirken og dens Embede. En Bekjendelse. Med Anhang af Pastor Wettergreen.» Horten 1875.
- Munch, Johan Storm: «Om Skriftemaalet navnlig i Forbindelse med Nedveren». 2. udgave af «Om Absolution eller Afløsning». Horten 1875.
- «Omsorg for den enkelte, - og for menigheten. En betenkning om ordningen for vern om lære og liv.». Uttalelse fra Frikirkens synodestyre 1996.
- «Ordet og Kirken». Den Evangelisk Lutherske Frikirke. Oslo 1968.
- Protokollutskrift Frikirkens synodemøte 1997. Oslo 1997.
- «Redegjørelse for Arendals og Omegns frikirkelige Forening samt en kort Fremstilling af de Grunde, der har ledet til Dannelsen af et af Staten uafhængigt evang.-luthersk Kirkesamfund.» Arendal 1877.
- Solberg, Terje: «Prestene Johan Storm Munch og Paul Peter Wettergreen som veiryddere for Den Evangelisk Lutherske Frikirke i Norge». Spesialavhandling MF 1981.
- «Vidnet. Et kristeligt Ugeblad». Redigert og utgitt av Johan Storm Munch. Kristiania 1877-1879.
- Wettergreen, Paul Peter: «Brev til mine Venner i Anledning af min Udtrædelse af Statskirken den 27.de Marts 1877». Risør 1877.

Vedlegg 1:

Kirketukt ritualer av 1887

X. Kirketugt

Konf. Forfatningens I. § 5.

Kirketugt øves i henhold til Math. 18,15; Fremgangsmaaden ved samme finder man fra v. 16-20. Et Menighedsraad maa ikke sætte Nogen under Kirketugt uden at Anklageren personlig har talt med den Anklagede ifølge Math. 18,15.

Er dette efterkommet anstiller Forstanderen en Undersøkelse af Sagen og bringer den fram for Menighedsraadet, idet begge Parter er tilstede. Saafremt Sagen ikke er af den Beskaffenhed, at den medfører offentlig Forargelse, men kun er en privat Sag mellem vedkommende Parter, kan den finde sin Afgjørelse i Menighedsraadet, men i Tilfælde af, at den Anklagede «ikke vil høre Menighedsraadet», maa Sagen bringes frem i samlet Menighedsmøde og hører han ikke denne, maa han ansees for at være udelukket af Menigheden.

Saa længe Saken er under Behandling, maa den Anklagede eller hvis Omstændighederne kræver det, begge holdes borte fra Nadverden.

Er onde Rygter i Omløb mod et Menighedslem, da kalder Forstanderen eller en af de Ældste et saadant Menighedslem for sig, fremholder for ham, hvad han har hørt. Hvis vedkommende erkjender, at Rygtet medfører Sandhed, anmoder han ham om at møde for Menighedsraadet. Her vil Sagens Beskaffenhed være det bestemmende, om hvorvidt Sagen skal bringes frem for samlet Menighedsmøde eller ikke. Dersom Vedkommende bestemt benægter Rygtets Sandhed, bliver han paalagt at skaffe klare Beviser for sit Udsagns Sandhed og fremkommer med disse for Menighedsraadet, der atter har at handle som ovenfor angivet. Foreligger der et Tilfælde, hvor et Menighedslem har gjort sig skyldig i offentlig Forargelse, bliver han anmodet om at møde for Menighedsraadet, hvor dette da betyder ham, at hans Sag maa fremlægges for et samlet Menighedsmøde. Menigheden har nu efter Guds Ord samvittighedsfuldt at afgjøre om Vedkommende saafremt han fremtræder med Bekjendelse af sin Synd og Bøn til Gud om Tilgivelse for samme for Jesu Blod, samt med Bøn til Menigheden om at tilgive den Forargelse, han har givet den, kan vedblive at anerkjendes som en Broder og staa i Nadversamfund med Menigheden eller om Sagen skal nøiere prøves førend nogen afgjørende Beslutning tages.

Er Forargelsen af saadan Beskaffenhed, at et aabenbart Fald foreligger, og vedkommende efter at være paamindet, ikke gennem Erkjendelse og Bekjendelse har faaet Menighedens Tilgivelse, gaaes frem efter 1. Kor 5. Vedkommende gjøres opmærksom paa, at Sagen vil blive bragt frem for Menighedsraad og Menighed, enten han er tilstede eller ikke.

Er nu alle tilbørlige Hensyn tagen, Sagen vis og klar, saa foregaar Udelukkelsen af Menigheden paa følgende Maade:

I samlet Menighedsmøde oplæser Forstanderen nogle Guds Ord, der passer paa denne Sag. Menigheden bliver nu høitidelig adspurgt, om alle er enige i, at Kirketugtens strængeste Form anvendes paa Vedkommende. Er dette afgjort, saa beder Forstanderen til Gud, at den Herre Jesus Kristus selv, som Kongernes Konge og Herrernes Herre vil være tilstede med sin Aand.

Saa udsiges:

Herved bringe vi i den Herre Jesu navn paa N. N. i Anvendelse Apostelen Paulus Ord i 1 Kor. 5, 3-5:

«Thi jeg, som vel er fraværende med Legemet, men nærværende med Aanden, har allerede, som om jeg var nærværende, besluttet om den som saaledes har bedrevet dette, i vor Herres Jesu Kristi Navn, idet I og min Aand ere forsamlede med vor Herre Jesu Kristi Kraft, at overgive en Saadan til Satan til Kjødets Fordærvelse, for at Aanden maa frelses paa den Herres Jesu Dag.»

Naar disse Ord er læste udtaler Menigheden lydelig «Amen.»

Vedkommende er da udelukket fra al Forbindelse med Herrens Menighed. Det lægges Menigheden paa Hjerte, at de maa ihukomme de Ord, at Aanden maa frelses paa vor Herre Jesu Dag,» og at den saaledes maa gjøre Vedkommende til Gjenstand for sin inderligste og ivrigste Forbøn.

Det forstaar sig af sig selv, at denne sidste Form af Kirketugt, ikke skal bringes i Anvendelse, uden i Nødsfald, naar intet andet Middel kan hjælpe.

Gjenoptagelse

i Menigheden af dem, der har været udelukkede.

Skriftsteder, som her særlig kommer i Betragtning er følgende: 2 Kor 2, 6-11; Joh. 5, 16; Salm, 32, 5; Math. 16, 19; Joh. 20, 23.

Hvor Menigheden har tilstrækkelig Vidnesbyrd for, at den, der har været udelukket, er kommen til sand Omvendelse tilstedes Vedkommende Adgang til at være tilstede i et samlet Menighedsmøde. Man afsynger en Salme; Menigheden gjøres straks opmærksom paa i hvilken Hensigt man er samlet. Forstanderen holder Bøn, læser et Guds Ord og giver nu Vedkommende Anledning til at aflægge for Menigheden en Bekjendelse saavel om sin Synd, som om, hvorledes han nu er kommen til Omvendelse. Menigheden gives Anledning til at stille Spørgsmaal til Vedkommende.

Er disse Spørgsmaal tilfredsstillende besvarede, og Menigheden tilfreds med hans Bekjendelse, saa gaar Forstanderen i Bøn til Gud, nævner Vedkommendes Navn og siger:

Herved bringes i den Herres Jesu navn i Anvendelse paa N. N. Jesu Ord i Math. 16, 19 og Joh. 20, 23:

«Og jeg vil give dig Himmeriges Riges Nøgler og hvad du binder paa Jorden skal være bundet i Himlene, og hvad du løser paa Jorden, det skal være løst i Himlene.»

«Dersom I forlade Nogen deres Synder, ere de dem forladte; dersom I beholde Nogen deres Synder, ere de dem beholdne.»

Hertil udtaler Menigheden lydelig «Amen.»

Derefter træder Forstanderen hen til ham, rækker ham Samfunds højre Haand, tiltaler ham med Brodernavnet og ønsker ham velkommen igjen i denne Menighed. Menighedens Ældste rækker ham ligesaa Broderhaanden. Naar dette er skeet siger Forstanderen:

Ligesom vi nu har den fulde Fortrøstning, at saavel denne som alle hans Synder naadigt ere udslattede ved Jesu Blod og kastede bag Guds Ryg, saa lad os alle omhyggelig vogte os for, at denne Sag aldrig mer omtales iblandt os, men at han betragtes som om han aldrig havde syndet.

Handlingen afsluttes med Lovprisning og Velsignelsen.

Anm. Gjenstand for Kirketugt er ikke alene Forargelse i Liv, men ogsaa mod Guds Ord stridende Lære.

Vedlegg 2

Vern om lære og liv (1997)

1. VERN OM LÆRE OG LIV I FORKYNNELSE OG SJELESORG

Vern om lære og liv skjer i menighetens normale liv gjennom forkynnelse og undervisning som skal ha som mål at menigheten ikke lar seg "kaste hit og dit og drive med vinden fra enhver lære", men vokser "opp til ham som er hodet, Kristus". (Ef 4, 14-15)

Særlig i sjelesorgen ivaretas dette vern om lære og liv overfor medlemmer som:

- fører lære som er i strid med Guds ord og den evangelisk-lutherske kirkes bekjennelse,
- lever i åpenbar og uoppgjort synd,
- viser forakt for nådemidlene ved uten grunn å holde seg borte fra menighetens gudstjeneste.

Menigheten, og i særlig grad de som har lære- og hyrdetjenesten, er pålagt et sjelesørgerisk ansvar for alle menighetens lemmer. De skal omfatte dem med kjærlighet og omsorg, våke over dem og rettlede alle som viser tegn til sløvhet og villfarelse.

Så lenge et forhold behandles på dette sjelesørgeriske plan, må taushetsplikten iakttas. Det som en forstander, eldste eller en annen sjelesørger har fått kjennskap til gjennom skriftemål eller andre former for betroelse, må ikke bringes videre.

2. ORDNING FOR VERN OM LÆRE OG LIV

I tilfeller der forkynnelse og sjelesorg i menighetens normale liv ikke fører fram til bekjennelse og oppgjør, anvender menigheten den myndighet den har fått av sin Herre til å binde og løse mennesker som synder, gjennom en ordning som praktiseres ut fra Matt 16, 19: Joh 20, 23 og Matt 18,15-20.

Denne ordning anvendes for deres skyld som synder og kommer på avveier. Den kommer i forlengelsen av det ansvar og den omsorg som finner uttrykk i formaning og påminnelse. Hensikten skal alltid være å føre villfarne og frafalne tilbake til samfunn med Gud i hans menighet.

Dette vern om lære og liv utføres også for menighetens skyld. Her legger menigheten ned sitt sterkeste votum mot synd og vranglære og søker å hindre at dette får utbredelse i menigheten.

Når denne ordning tas i bruk, kan vedkommende fratras retten til å inneha tjenester og verv i menighet og kirkesamfunn, og eventuelt fratras fullt medlemskap. Dersom ikke gjentatte formaninger fører til omvendelse, kan et medlem også utelukkes fra menighetens nattverdfellesskap.

Vår ordning kan deles i to faser:

A. Midlertidig tap av en eller flere av nevnte rettigheter.

Dette er en forholdsregel som eldsterådet kan sette i verk mens saken undersøkes og forberedes.

B. Tap av en eller flere av nevnte rettigheter.

Dette medfører at eldsterådet kan frata vedkommende lederverv i menigheten, frata vedkommende fullt medlemskap, og utelukke fra nattverden. Eldsterådets vedtak meddeles menigheten. Eldsterådets avgjørelse kan kreves behandlet av menighetsmøtet. Når slike saker behandles i menighetsmøte skal behandlingene foretas i lukket menighetsmøte.

Gjelder det klager på et menighetslem, onde rykter, vrang lære eller åpenbar synd, og saken ikke er løst på det personlige og sjelesørgeriske plan, behandles saken i eldsteråd og eventuelt menighetsmøte etter retningslinjene nedenfor.

3. RETNINGSLINJER

1. Når et medlem anklages for synd mot en annen, skal striden søkes bilagt gjennom samtaler mellom den som anklager og den som er anklaget. Om dette ikke fører fram, drøftes saken i eldsterådet med de to personene. Finner eldsterådet at anklagen er ubegrunnet, skal rådet påse at anklagede får full oppreisning. Skulle rådet komme til at anklagen er berettiget og den anklagede ikke vil la seg tale til rette, avgjør eldsterådet hva som videre skal gjøres.
2. Går det onde rykter om et menighetslem, skal forstanderen eller en av de eldste ta initiativ til samtale med vedkommende. Kan ryktet ikke avkreftes, og den det gjelder ikke går til bekjennelse, må eldsterådet undersøke saken og avgjøre hva som videre skal gjøres.
3. Dersom et medlem gir offentlig uttrykk for ikke å dele den evangelisk lutherske bekjennelse, fører forstanderen eller en av de eldste samtaler med vedkommende. Hvis ikke dette fører fram, må saken gå videre til eldsterådet.
4. I slike tilfeller som nevnt i punkt 1, 2, og 3, kan eldsterådet iverksette de forholdsregler som er beskrevet ovenfor under Ordning for vern om lære og liv. Partene har rett til å ha med seg bisitter.
5. Når denne fremgangsmåten fører til det resultat at den det gjelder har bekjent sin synd eller avvik, vil avstå fra sin synd og - så langt det er mulig - gjøre skaden god igjen, skal saken stoppes på det plan den da befinner seg. Saken skal ikke nevnes for menigheten uten at den det gjelder uttrykkelig ønsker det.
6. Det er eldsterådet som avgjør om et medlem skal fratras lederverv i menigheten, fratras fullt medlemskap, og/eller utelukkes fra nattverden. Eldsterådets vedtak meddeles menigheten. Eldsterådets avgjørelse kan kreves behandlet av menighetsmøte. Både den saken gjelder og et eventuelt mindretall i eldsterådet har rett til å kreve behandling av menighetsmøte.
7. Menighetsmøtets vedtak kan av partene ankes inn for presbyteriet. Finner presbyteriet at det er begått feil i saksbehandlingen eller at vedtaket ikke er i samsvar med Guds ord, sendes saken til menigheten for ny behandling. Fastholder menigheten sitt vedtak, går saken til presbyteriet på nytt, som enten kan forkaste anken, oppheve vedtaket eller treffe nytt vedtak. Presbyteriets vedtak kan av partene ankes til synoden. Synodens vedtak i saken er endelig.

8. Når den som er fratatt fullt medlemskap angrer og ber om tilgivelse, anses saken som avsluttet. Vedkommende er da på nytt medlem i fullt medlemskap. På første tillyste menighetsmøte gjøres dette kjent og vedkommende rekkes broderhånd av menighetens forstander og eldste.